

MGMT

of Innovation and Technology

Nr. 2 Juni 2023

Akademisk utvärdering

— Eller hur pandemin påverkade
ett projekt om lokala maritima
entreprenörer och coachningen
av dessa

Akademisk utvärdering

– Eller hur pandemin påverkade ett projekt om lokala maritima entreprenörer och coachningen av dessa

Av Linus
Brunnström

Den här texten utgår från artikelförfattarens erfarenhet från att utvärdera det offentligt-privata projektet Maritim utveckling i Bohuslän. I artikeln delar han med sig av lärdomar dels om de företag som under projektets gång upplevde konsekvenserna av Covid-19 pandemin och dess hanteringen, dels om att komma in som utvärderande forskare i projektets slutskede och vad det kan ge för synergier till projektet.

Maritim utveckling i Bohuslän var ett projekt med flera parter, både universitet, kommuner och privata aktörer. Dess syfte var att genom kompetenshöjande insatser, i form av coaching, hjälpa lokala maritima entreprenörer och företagare i regionen att utveckla sina företag. Bohuslän har historiskt sett haft mycket stenbrytning, fiske och sjötransport, men har på senare år sett en förnyelse med nya typer av maritima företag såsom mussel-, ostron och algodling. Projektet Maritim utveckling i Bohuslän innehöll ett antal olika insatser, varav coachningen var den viktigaste och sjösattes för att stärka företag i de nya branscherna för regionen.

Under 2021 anslöt jag – Linus Brunnström, forskare vid Göteborgs universitet – till projektet i en utvärderande roll. Målet med min utvärdering var att ge en helhetsbild av hur insatserna har fungerat och ge rekommendationer till eventuella kommande insatser och projekt för att stärka regionens konkurrenskraft.

Akademisk utvärdering – ett sätt att samverka

Universitetens och forskarnas roll i samhället är ett ganska välbeforskat område där rollerna ofta delas upp i tre: forskning, utbildning av studenter och den så kallade tredje uppgiften. De två första rollerna ses ofta som mer centrala och mer resurser och tid läggs där än på den tredje uppgiften, även om det så klart skiljer sig mellan lärosäten och på senare tid har den tredje uppgiften fått mer prioritet än tidigare. Den tredje uppgiften involverar hur universitetet och forskare samverkar och skapar olika typer av effekter i samhället. Lite kort kan man säga att universitetet förväntas ha en central roll i att lösa olika typer av utmaningar och att i förlängningen bidra till ökad tillväxt i samhället. Universitetet och dess forskare har i någon form alltid samverkat med samhället på olika sätt. Man skulle kunna dela upp de olika sätten i mer traditionella former och nyare former av samverkan. Mer traditionella kan vara uppdragsforskning eller kontraktsforskning, där forskare ingår i olika projekt med näringslivsparter för att lösa olika mer eller mindre konkreta uppgifter. Bland de nyare formerna kan nämnas så kallat "citizen science", där medborgare tex. kan medverka och samla in data, men också t ex industridoktorander eller medverkan i, eller skapande av, olika poddar eller andra sätt som forskare kan sprida forskningsresultat till nytta för samhället.

I den här artikeln inriktar jag mig på projektutvärdering, som kan ses som relaterad till följeforskning men i stället för

att följa projektet, och eventuellt ha möjlighet att påverka dess utkomster, kommer forskaren in i slutet eller efter avslutat projekt och utvärderar dess resultat och eventuella effekter. Projektutvärderingen som utfördes inom ramarna för Maritim utveckling i Bohuslän innefattade utvärdering av aktiviteter utförda under projektets gång, vilket var professionell företagarcoaching utförd av ett coachningsföretag, samt vilka eventuella effekter som företagarna kunnat nå med coachningens hjälp och hur pandemin påverkat dem.

Företagen och covid-19

Då projektet startade just innan pandemin och avslutades sommaren 2021, då pandemin klingat av, fanns mycket insamlat material från de 114 deltagande företagen, i relation till pandemin och dess effekter, att jobba med som utvärderande forskare. Baserat på intervjuer och enkätundersökningar som gjordes under projektets gång har de coachade företagen och deras företag påverkats på olika sätt av covid-19 pandemin. Här skulle vi kunna prata om tre grupperingar, av ungefär lika stort antal i varje. Den första grupperingen är de företag som påverkats negativt av pandemin, nedan illustrerat av ett citat från en deltagare i sprint 1 (av totalt 7 sprintar där sprint 0 var den första):

"Vi har försökt hitta andra vägar men vår ordinarie verksamhet är obefintlig. Vi har i stort sett näringsförbud, vi får inga stöd... Varken permitterings- eller omställningsstöd trots läget. Så det har påverkat oss kraftigt." – Deltagare E

Den andra grupperingen är de företag som inte drabbades i någon nämnvärd utsträckning, nedan illustrerad av ett citat från sprint 0:

"Det har inte påverkat alls, vi har inte ställt in några aktiviteter. Det skulle vara att vi inte träffat kunder fysiskt. Hade vi inte haft pandemin kanske vi hade haft fler besök och kunder men det känns inte uppenbart att det påverkat oss så mycket, vi har hållit på i tre fyra år men är fortfarande i uppstartsfas i och med att det är svårt med försäljningen." – Deltagare C

Den tredje och slutliga grupperingen hade överraskande nog positiva effekter, nedan illustrerad av ett citat från sprint 1:

"Vi visste inte om vi skulle klara första sommaren. Sen ändrades köpbeteendet så vi fick lägga om tänket, vi har fått jobba mycket och alla anställda har blivit väldigt kreativa för att hitta lösningar. Vi har mindre försäljningstoppar, men över lag har försäljningen höjts. Vi har satsat långsiktigt och ligger i ett litet samhälle där folk är lojala. Det är kostsamt att tänka om..." – Deltagare F

Dessa citat illustrerar väl att pandemins effekter inte träffat alla företag som deltagit i projektets aktiviteter lika. I stället verkar det finnas stor variation och om detta beror på branschspecifika effekter eller på hur företagen reagerar olika på en extern chock skulle vara intressant att analysera närmare i vidare forskning.

Vidare har de deltagande företagarna haft bekymmer att lyfta blicken och fundera och jobba mot en tänkt framtid, vilket är en stor del i den coachande pedagogiken. I stället efterfrågades mer konkreta råd och fokus på de dagliga utmaningarna de mötte.

Att utvärdera effekter

Inom projektets ramar hade de ansvariga lagt mycket energi och resurser på att skapa olika typer av enkäter och intervjuer med de deltagande företagarna från start till projektets slut. Därigenom hade jag ett stort datamaterial att sätta mig in i och analysera när jag anslöt till projektet. Dessutom hade projektet haft tillgång till ett råd med bland annat forskare som kontinuerligt gett input kring olika aktiviteter. Detta gav mig en bra start och god tillgång till datamaterial, för att komplettera informationen och den insamlade data om de deltagande företagen jag hade tillgång till, införskaffade jag företagsdata från SCB som registrerat information om företagets ekonomiska situation innan de startade coachningen och till viss del efter. Detta gav möjlighet till fler insikter och sammanhang och en god möjlighet att kunna rapportera tillbaka inte bara kvalitativ analys av intervjuer och intervju-liknande enkäter, utan också fler sammanhang som kunde lyftas i återrapporteringen till kommunchefer och andra intressenter i projektet.

Vilka lärdomar kan vi dra?

Det finns tre målgrupper som kan ha direkt nytta av innehållet i den här artikeln: de som arbetar i projekt, intressenter och beslutsfattare till olika typer av projekt och andra forskare som kanske är intresserade av att göra liknande insatser.

Från det första perspektivet är det viktigt att under projektets gång skapa olika typer av data. Detta är viktigt då den utvärderande forskaren kommer ha ett försprång p.g.a. ett antal orsaker. Den viktigaste orsaken är att longitudinella data är svåra att samla in i efterhand när det rör sig om kvalitativa intervjuer. Detta beror på att det kan vara svårt för intervjupersonerna/enkätrespondenter att minnas vad som hände och hur de då kände. Ofta präglas minnena av antingen positiv eller negativ bias. Det kan också löna sig att skapa kontinuerliga kunskapsnätverk, alltså någon typ av rådgivande samling som kan ge input och kontakter till de som arbetar aktivt med projektet. Dessa kunskapsnätverk kan också vara nyttiga när det kommer till frågan om vilken typ av information som ska samlas in, vilka frågor som bör ställas etcetera.

Om vi utgår från det andra perspektivet så kan det underlätta beslutsfattande om att fortsätta, avbryta eller förlänga projektet genom att man som beslutsfattare får tillgång till mer gediget material och analyser kring eventuella effekter och utkomster av projektet.

Från det tredje perspektivet kan en kombination av insamlade data från externa och interna källor vara en god idé för att kunna förmedla en mer nyanserad bild av olika typer av utkomster och skeenden. Det kan både vara positivt och negativt med färdiginsamlade data. Givetvis underlättar och förkortar det processen men då forskaren inte haft kontroll över vilka frågor som ställs, att de ställts konsekvent till alla deltagare etcetera kan det vara svårt att utföra de analyser som efterfrågas.

Sist men inte minst så drabbades de deltagande företagen i det projekt jag utvärderade olika av covid-19-pandemin. Detta är i sig själv intressant då det är en typ av marknadschock som skapar olika effekter men det ger också möjlighet att analysera och följa de deltagande företagen en längre tid för att se om dessa effekter, och eventuella effekter av coachningen, var långsiktiga eller mer en reaktion som återställs med tid.

Den information och analys som förmedlas om hur företagen hanterade covid-19 pandemin kommer från artikelförfattarens utvärderingsrapport som kan nås här: https://www.foretagsarenor.se/wp-content/uploads/2021/08/2021_Resultatrapport-fo%CC%88r-Affarscoaching_MUB_Brunnstrom_GU.pdf Resultaten har kommunicerats till intressenter genom ett antal presentationer i olika forum.

Artikelförfattaren skulle särskilt vilja tacka Carl Dahlberg, projektledaren för Maritim utveckling i Bohuslän, för hans kommentarer och samarbete som kommer ligga till grund för en mer omfattande vetenskaplig artikel där vi tillsammans lyfter ytterligare ett perspektiv, nämligen projektledarens. Artikelförfattaren skulle även vilja tacka Daniel Ljungberg, GU, för hans kommentarer på en tidigare version av den här artikeln.

LINUS BRUNNSTRÖM

linus.brunnstrom@gu.se

Linus Brunnström är ekonomie doktor i innovation, entreprenörskap och management av intellektuella tillgångar. Han är för närvarande Wallander-stipendiär och genomför sitt postdoktor-projekt vid Göteborgs universitet och U-GOT KIES - Centrum för kunskapsintensiva innovationsekosystem. Hans projekt analyserar hur hållbar tillväxt kan skapas i ett kunskapsintensivt maritimt ekosystem i samverkan mellan forskare, universitet och entreprenörer. I

januari 2021 försvarade han sin avhandling: Commercialization done differently: How Swedish university incubators facilitate the formation of knowledge-intensive entrepreneurial firms. I sin tidigare forskning har artikelförfattaren analyserat annan typ av universitetssamverkan med samhället, nämligen inkubatorer som skapar företag av bärkraftiga idéer. Forskningen som ledde till bland annat den här artikeln är finansierad av Jan Wallanders och Tom Hedelius stiftelse samt Tore Browaldhs stiftelse (W21-0012) och Vetenskapsrådets "Distinguished Professor's Programme", tilldelat till Professor Maureen McKelvey, för projektet "Knowledge-intensive Entrepreneurial Ecosystems: Transforming society through knowledge, innovation and entrepreneurship", (VR DNR 2017-03360).